

A dramatic photograph of a stormy sea with dark, heavy clouds and white-capped waves crashing against a dark, rocky coastline under a stormy sky.

Vold og seksuelle overgrep i minoritetsetniske familier

Aud-Mari Sohini Fjelltun
Sykepleier PhD, Fagteam flyktninghelse, RVTS Nord

Innhold

- Omfangsundersøkelser vold og overgrep
- Risikofaktorer i forhold til vold og overgrep
- Om kultur og tradisjoner
- Mistillit til barnevernet
- Betydningen av oppholdsstatus
- Vold og overgrep i samiske miljøer
- Ressurser i forhold til tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, alvorlige begrensninger av unges frihet og æresrelatert vold

- Erfaringer fra eget arbeid?

Er det generelt et større omfang av vold mot barn og unge i minoritetsetniske familier?

- Vanskelig å sammenligne nordiske studier. Ulike kategorier. Sprikende resultater.
- Tolke resultater med varsomhet ettersom etniske minoriteter er ofte underrepresentert i befolkningsundersøkelser -spørreskjema/telefonintervju
- Entydig funn: De fleste minoritetsetniske barn har IKKE erfart vold fra sine omsorgspersoner!

(Sommerfeldt, Hauge, Øverlien 2014)

Sammenfatning fra nordiske omfangsstudier (Sommerfeldt m.fl. 2014)

1. En liten gruppe minoritetsetniske barn har høyere risiko for å bli utsatt for vold enn barn i majoritetsetniske familier.
2. Foreldre som har innvandret og er integrerte i forhold til jobb, bolig og språk, bruker sjeldnere vold til å løse konflikter med barn, sammenlignet med mindre integrerte foreldre.

Hva vet man om omfanget av seksuelle overgrep i minoritetsfamilier?

- Ingen studier har kartlagt seksuelle overgrep mot egne barn blant flyktninger og asylsøkere i Norge
- Risikofaktorer
 - Foreldrenes egne erfaringer
- Beskyttende faktorer
 - Religion (?)
 - Mindre seksualiserte kulturer (?)
- Internasjonale studier; - seksuelle overgrep mot barn er fortsatt et verdensomspennende problem

(WHO 2011)

Vold mot minoritetsbarn handler mer om situasjon enn om kultur! (Sommerfeldt m.fl. 2014)

- Kulturbegrepet er viktig; - og problematisk
- Store kulturelle variasjoner i hva som defineres som vold
- Minoritetsetniske familier er ikke noen ensartet gruppe!
- Kultur kan også være beskyttelse og ressurs

Stigmatiserende nyhetsoppslag

- Statens barnehus bekymret over mange voldssaker
- Slår alarm om innvandrerfamilier:
“Pisker og slår egne barn”

Leder ved Statens barnehus Oslo

(VG NETT 30/11-12)

Risikofaktorer i forhold til vold

- Forekomsten av vold stiger ved:
 - psykisk stress
 - traumatisering
 - marginalisering
 - fattigdom
 - arbeidsløshet
- Avmakt sentral faktor
- Dette gjelder i alle typer samfunn i hele verden

Refleksjonsoppgave

Er vold mot barn
alltid like
traumatiserende,
- eller tåler noen barn
mer juling?

Fire former for vold mot barn i etniske minoritetsfamilier

(van der Weele, Ansar og Castro , 2011)

1. Vold som intendert omsorgsfull oppdragelse
2. Tankeløs overføring av skadelige familietradisjoner
3. Foreldrefrustrasjon som tas ut på barna av emosjonelt dysregulerte foreldre
4. Oppdragervold som et systematisk ledd i familieterror

For stort vs for lite fokus på minoritetsforeldres kulturelle bakgrunn (Bredal 2009)

1. Ikke nok forståelse for foreldrenes kulturelle bakgrunn. Mistror foreldrene uten grunn og griper inn for raskt.
2. For mye respekt for kultur. Svikter minoritetsbarn, - særlig jenter. Terskelen for inngripen blir for høy.
3. Behandler alle problemer som ett uttrykk for kulturforskjeller. Terskelen kan være både høyere og lavere enn for majoritetsfamilier.

Mistillit til barnevernet

- Opplevelse av frykt og avmakt (Handulle 2013)
- Takker nei til frivillige tiltak. Er tiltakene gode nok?
- Hva gjør barnevernet uten samtykke? Dilemmaer:
 - Henleggelse av saken?
 - Omsorgsovertakelse? (2,6 ganger så ofte)
 - Videre oppfølging? Av hvem? Helsesøster?
- Jfr *“Det svenske sveket”* (SVT 2, 2007)

Klarer foreldre å endre sin voldsatferd?

(Dahle og Hennem (red)2008)

- Forutsetninger for endring (Wejden 2008):
 1. **Innsikt** i at vold er skadelig for barna
 2. **Ønske** om å slutte med vold
 3. **Evne** til å endre sin atferd
- Langvarig og tett oppfølging
- Risikovurderinger
- Tverrfaglig samarbeid
- Fleksible tiltak

Betydningen av oppholdsstatus

(St.mld. 6 2012-2013)

- Barnevernloven gjelder uavhengig av oppholdsstatus
- Oppholdsstatusen skal tas med i en helhetsvurdering
- Ved uavklart oppholdsstatus:
 - Kortvarige hjelpetiltak fremfor omsorgsovertakelse
 - Skal man politianmelde voldssaker i "gråsonen"?
- Eks "Det norske marerittet"
 - Sak med indisk familie med arbeidstillatelse i Norge
- Dilemma: Hva med asylsaker der barnevernet har tatt over omsorgen for barn, og foreldrene senere får avslag på søknad om opphold?

Barn som bor på asylmottak

- Sårbar gruppe
- Kvinner mye utsatt for vold (Amnesty-rapport 2008)
- Foreldre med utrygg og stresset hverdag
- 1410 registrerte episoder på norske asylmottak i løpet av 2012 (Proba samfunnsanalyse 2014)
- Familier som hentes om natta i forhold til retur
- Barn som lever med og er vitner til vold
- Hvem skal melde til barnevernet?

Om å samtale med barn i minoritetsetniske familier om vold og seksuelle overgrep

- Samme prinsipper gjelder som med andre barn
- Bruk av ulike samtaleverktøy, eks DCM
(Gamst & Langballe 2004)
- Bruk av kvalifisert tolk
 - Ikke bruk familiemedlemmer som tolk
 - Tenk sikkerhet i forhold til vold: bruk telefontolk
- Barna har ofte stor lojalitet til sine foreldrene

Utfordringer i forhold til å avdekke vold og overgrep i minoritetsfamilier (Trane 2013)

- Definisjoner av hva som er vold og overgrep
- Skam, skyld og vanære
- Konsekvenser av å fortelle
- Vanskeligheter med tillit
- Unødvendig eller direkte skadelig å fortelle
- Aktiv glemming som en måte å mestre
- Unngå å provosere Gud
- Manglende kjennskap til hjelpeapparatet

Vold og seksuelle overgrep i samiske områder

- Vold i nære relasjoner: nasjonalt satsingsområde
- Svært tabubelagt tema
 - Kulturkompetanse viktig, - men ikke nok
- Hvorfor er det vanskelig å be om og ta i mot hjelp?

(Silviken m.fl. 2014)

 - Mistillit til hjelpeapparatet
 - **Tilby tolk ved samisk morsmål**
- Myten om "den ivaretakende familien" (Kemi 2000)
- Om det å bli "kommuneheksa" og "barnevernsfamilien"

(Haugland 2004)

Ressurser ved tvangsekteskap,
kjønnslemlestelse, alvorlige
begrensninger av unges frihet
og æresrelatert vold

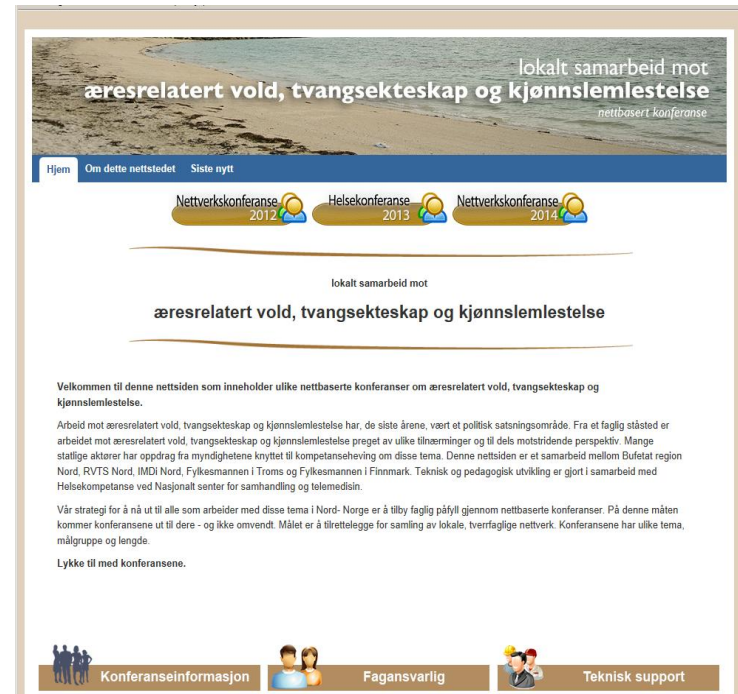
Handlingsplan (2013-2016)

- Tvangsekteskap
- Kjønnsslemlestelse
- Alvorlige begrensninger av unges frihet
- Æresrelatert vold

www.helsekompetanse.no/lokaltmot

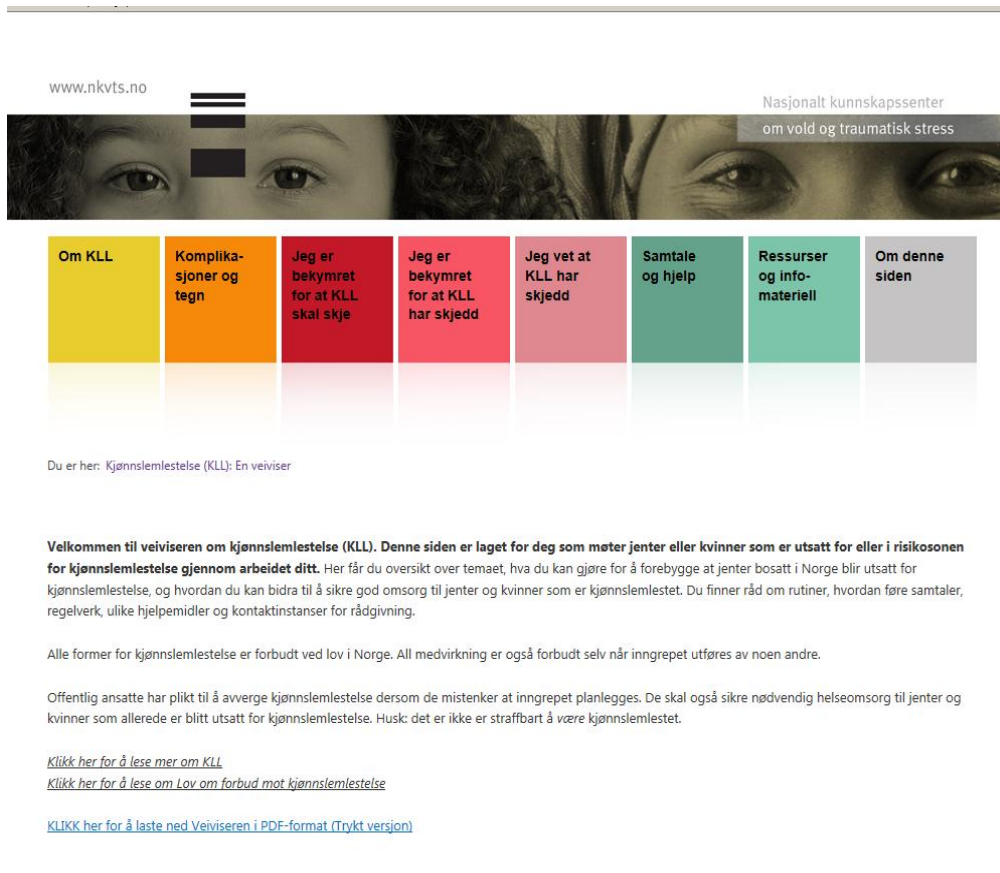
- Årlige nettkonferanser med forelesninger om temaene
- Inkl refleksjonsoppgaver
- Om æresrelatert vold og tvangsekteskap, eks
 - Time 1 i 2012
 - September 2014
- Om kjønnslemlestelse, eks
 - Time 2 i 2012
 - Konferansen i 2013 (særlig for helsepersonell)

The screenshot shows the homepage of the website. At the top, there is a banner image of a beach with the text "lokalt samarbeid mot æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse nettbasert konferanse". Below the banner is a navigation bar with links for "Hjem", "Om dette nettstedet", and "Siste nytt". There are three circular icons representing conferences from 2012, 2013, and 2014. The main content area features the title "lokalt samarbeid mot æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse" and a welcome message. The text describes the purpose of the conferences and provides information about the 2013 conference. At the bottom, there are three icons representing "Konferanseinformasjon", "Fagansvarlig", and "Teknisk support".

Veiviser om kjønnslemlestelse

NKVTS.no

www.nkvts.no

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress

- Om KLL
- Komplikasjoner og tegn
- Jeg er bekymret for at KLL skal skje
- Jeg er bekymret for at KLL har skjedd
- Jeg vet at KLL har skjedd
- Samtale og hjelp
- Ressurser og informasjon
- Om denne siden

Du er her: [Kjønnslemlestelse \(KLL\): En veiviser](#)

Velkommen til veiviseren om kjønnslemlestelse (KLL). Denne siden er laget for deg som møter jenter eller kvinner som er utsatt for eller i risikozonen for kjønnslemlestelse gjennom arbeidet ditt. Her får du oversikt over temaet, hva du kan gjøre for å forebygge at jenter bosatt i Norge blir utsatt for kjønnslemlestelse, og hvordan du kan bidra til å sikre god omsorg til jenter og kvinner som er kjønnslemlestet. Du finner råd om rutiner, hvordan føre samtaler, regelverk, ulike hjelpemidler og kontaktinstanser for rådgivning.

Alle former for kjønnslemlestelse er forbudt ved lov i Norge. All medvirkning er også forbudt selv når inngrepet utføres av noen andre.

Offentlig ansatte har plikt til å avverge kjønnslemlestelse dersom de mistenker at inngrepet planlegges. De skal også sikre nødvendig helseomsorg til jenter og kvinner som allerede er blitt utsatt for kjønnslemlestelse. Husk: det er ikke er straffbart å være kjønnslemlestet.

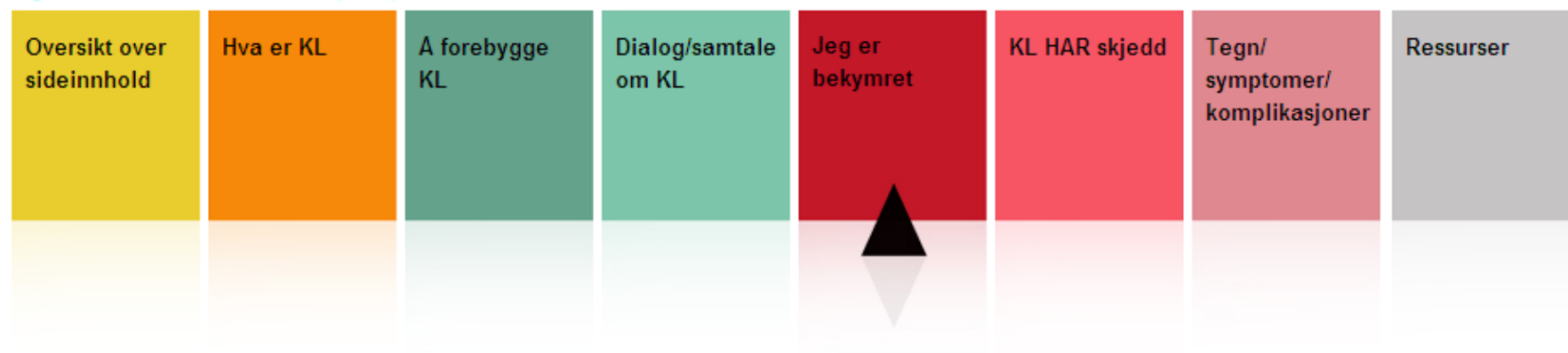
[Klikk her for å lese mer om KLL](#)

[Klikk her for å lese om Lov om forbud mot kjønnslemlestelse](#)

[KLIKK her for å laste ned Veiviseren i PDF-format \(Trykt versjon\)](#)

<http://www.nkvts.no/sites/Veiviser-KL/Pages/default.aspx>

Kjønnslemlestelse (KL): En veiviser

Du er her: [Kjønnslemlestelse \(KL\): En veiviser](#) > [Jeg er bekymret](#) > [Jeg er bekymret for at KL skal skje](#) > [Du arbeider i barnehage](#)

Du arbeider i barnehage og er bekymret for at noen *skal* kjønnslemlestes

- Når har du grunn til å være spesielt oppmerksom? [Sjekkliste](#). Diskuter med kolleger og overordnet. Skynd deg langsomt.
- **Snakk med jenta.** Ta kontakt med jentas foreldre og presentér barnehagens bekymring. Har familien informasjon om [medisinske og psykososiale konsekvenser](#) av kjønnslemlestelse? Kjenner de til [Lov om forbud mot kjønnslemlestelse](#) (les ev utdyping om lovforbudet under pkt 2.2 og 2.3 i [Veileder om regelverk, roller og ansvar fra departementene](#)). Informér, eventuelt i samarbeid med helsetjenesten. Se også "[Dialog/samtale om kjønnslemlestelse](#)".
- Ta stilling til sannsynlighet for at det vil skje (ref [sjekkliste](#)). Vurdér om du har opplysnings- og/eller avvergelsesplikt.

oversiktskart, bekymring for at kjønnslemlestelse skal skje

Dialog

Aktuelle ressurser ved bekymring knyttet til tvangsekteskap eller æresrelatert vold

- Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse: **47 80 90 50**
www.kompetanseteamet@imdi.no
- Røde kors-telefonen om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse: **815 55201**
- RVTS Nord: **777 54380**
www.rvts.no/nord
- Statens barnehus i Tromsø: **777 59950**

Litteratur vold og seksuelle overgrep

- Sommerfeldt MB, Hauge M, Øverlien C (2014) *Minoritetsetniske barn og unge og vold i hjemmet. Utsatthet og sosialfaglig arbeid*. Rapport nr 3/2014. NKVTS. Oslo.
- Thoresen S, Hjemdal OK (red.) (2014) *En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv*. Rapport nr 1/2014. NKVTS. Oslo.
- Berggrav S (2013) *Tåler noen barn mer juling? En kartlegging av hjelpeapparatets håndtering av vold mot barn i minoritetsfamilier*. Rapport Redd Barna. Oslo.
- Augeni K & Trane R (2013) Det er så godt å snakke med deg, men hva kan du gjøre for meg? Noen sentrale faktorer i møte med afrikanske kvinner utsatt for seksuelle overgrep. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*. Nr 1. 2013.
- Norsk krisesenterforbund (2013) *Våg å se. Våg å spørre. Tørre å handle. Veileder. Hjelp ved vold i nære relasjoner*.

Forts litteratur vold og seksuelle overgrep

- Hofman S (2011) *Etniske minoritetsbarn som opplever vold i familien – utfordringer og muligheter*. Rapport nr 2/2011. NKVTS.
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (2011) *Ikke bare tvangsekteskap. En artikkelsamling*. Sluttrapport fra IMDI's arbeid med handlingsplan mot tvangsekteskap 2008-2011.
- NKVTS (2011) *Seksuelle og fysiske overgrep mot barn og unge. Kunnskapsstatus*. Revidert 2011.
- van der Weele J, Ansar N, Castro Y (2011) Møte med foreldre som bruker oppdragervold – erfaringer fra arbeid med minoritetsforeldre. I: Heltne U, Steinsvåg PØ (red) *Barn som lever med vold i familien*. Universitetsforlaget. Oslo.
- Kalve T, Dyrhaug T (2011) *Barn og unge med innvandrerbakgrunn i barnevernet 2009*. Rapporter 2011/39. Statistisk sentralbyrå. Oslo.

Forts litteratur vold og seksuelle overgrep

- Bredal A (2009) Barnevernet og minoritetsjenters opprør i K. Eide, N. Rugkåsa, H. Vike og N.A. Qureshi (red) *Over profesjonelle barrierer* (s. 38-58). Gyldendal Akademisk Oslo.
- Neumayer SM, Meyer MA, Sveaass N (2008) *Forebygging av vold i oppdragelsen. Samarbeid mellom hjelpeapparat og minoritetsforeldre – en kunnskapsoversikt*. NKVTS. Oslo.
- Dahle R, Hennum N (red.)(2008) *Barneverntjenestens håndtering av saker med vold og seksuelle overgrep*. Nova Rapport nr. 5/2008.
- Neumayer SM, Meyer MA, Sveaass N (2008) *Forebygging av vold i oppdragelsen. Samarbeid mellom hjelpeapparat og minoritetsforeldre – en kunnskapsoversikt*. NKVTS. Oslo.
- NOVA (2007) *Vold og overgrep mot barn og unge*. NOVA-rapport 20/07. Oslo.